

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри туризму та
готельно-ресторанної справи

Вероніка БУТОРІНА

«26» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Світова культура та мистецтво

для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою Туризм
спеціальності *ІЗ Туризм та рекреація*
галузі знань *І Транспорт та послуги*
мова навчання *українська*

2025 – 2026 навчальний рік

Розробник програми:

Буторіна Вероніка Борисівна, кандидат економічних наук наук, доцент, доцент
кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Ухвалено на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Протокол № 12 від «26» серпня 2025 року

Гарант освітньої програми

Вероніка БУТОРІНА

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Світова культура та мистецтво»: сформувати у майбутніх спеціалістів в галузі туризму знання про просторові моделі культури та мистецтва (суть, складові, функції), розуміння комплексної структури світової культури, єдності та багатоманітності світового культурного простору, як необхідного компоненту світоглядних та естетичних орієнтацій, національної та громадянської свідомості..

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	2025-2026 н.р.
Семестр вивчення	2-й
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	48
Лекційні заняття	24
Семінарські заняття	24
Самостійна та індивідуальна робота	72
Форма семестрового контролю	Залік

3. Статус дисципліни – обов’язковий освітній компонент професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Світова культура та мистецтво» є наявність знань з таких предметів як «Історія туризму».

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність. Здатність комплексно розв’язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні

види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК07. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

СК28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

6. Програма навчальної дисципліни

ПРН14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

ПРН17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері

ПРН18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях

7. Методи навчання. Словесні, наочні методи; дедуктивний, індуктивний, аналітичний, метод порівняння, узагальнення, конкретизація; пояснювально-ілюстративний метод, демонстрація, метод проблемного викладу матеріалу (ігрові методи, дискусійна панель, кейс-метод тощо).

8. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- опитування;
- виконання завдань семінарських занять;
- тести;
- модульні контрольні роботи;
- самостійна робота;
- оцінювання презентацій дослідницьких завдань, презентацій виконаних в рамках самостійної роботи.

9. Програма навчальної дисципліни

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	разом	у тому числі		
		лекційні заняття	семінарські заняття	самостійна та індивідуальна робота
ЗМ 1				
Тема 1. Вступ до предмету «Світова культура і мистецтво».	10	2	2	6
Тема 2. Цивілізації та етнічні типи культури.	10	2	2	6
Тема 3. Культура та мистецтво в епохах	10	2	2	6
Тема 4. Європейська культура та мистецтво: Греція, Італія,Франція та Іспанія	20	4	4	12
Тема 5. Європейська культура та мистецтво: Англія, Німеччина, Нідерланди, Австрія	10	2	2	6
Тема 6. Європейська культура та мистецтво: Данія, Норвегія,Швеція, та країни Центральної і Південно-Східної Європи	10	2	2	6
Тема 7. Арабська культура та мистецтво. Культура та мистецтво Далекого Сходу. Культура та мистецтво Індії.	10	2	2	6
Тема 8. Культура та мистецтво Америки	10	2	2	6
Тема 9. Культура та мистецтво народів Африки, Австралії та Океанії	10	2	2	6
Тема 10. Українська культура та мистецтво як складові світової культурно-мистецької спадщини.	20	4	4	12
Разом годин	120	24	24	72

10. Форми поточного, семестрового та підсумкового контролю

Форми поточного контролю: самостійна робота, доповідь на одну із запропонованих тем семінарського заняття.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю – 40 балів.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань. Кожне завдання модульної контрольної роботи (2 теоретичні питання) оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: по 20 балів кожне теоретичне питання (разом за контрольну – 40 балів).

Оцінювання самостійної роботи (дослідницьких завдань) здійснюється у межах 20 балів.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Структура оцінювання предмету «Організація туризму: організація анімаційної діяльності»:

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Змістовий модуль 1			100 балів
Поточний контроль	МКР	Самостійна та індивідуальна робота	
40 балів	40 балів	20 бали	

Критерії оцінювання семінарського заняття

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв, визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (нова редакція). Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

URL: https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view

Відповіді студентів на семінарських заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу,

		розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал

		засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності
--	--	--

При визначенні підсумкової оцінки, поточна успішність за кожним з двох змістових модулів інтегрується у 100-бальну систему за формулою **(середній бал $\times$ 0,05+0,4) $\times$ 12**, де 12 – це максимальна кількість балів, виділена на оцінювання поточної успішності.

Відвідування занять. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекційні та практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Організацію освітнього процесу регламентує «Положення про організацію освітнього процесу в К-ПНУ імені Івана Огієнка (нова редакція)», URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)», URL: https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі пишуть модульну контрольну роботу.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати.

Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на запропоновані запитання.

Максимальна кількість балів за МКР – 40. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не

менше 24, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала ECTS	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Відмінно	36-40	Здобувач вищої освіти у відповідях на варіант МКР демонструє глибокі знання з предмету, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповідей на поставлені завдання.
Добре	30-35	Результати відповідей здобувача вищої освіти на варіант МКР відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
Задовільно	24-29	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання МКР, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
Незадовільно	0-23	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

Критерії оцінювання самостійної та індивідуальної роботи

Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач за цей вид роботи – 20.

Робота оцінюється в 18-20 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням фахових термінів, що мають відношення до завдання; надана аргументація власної думки з опорою на соціально-політичний аспект в контексті проблематики; робота розгорнуто розкриває заявлену тему.

Робота оцінюється в 15-17 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) стосовно вирішення проблеми; тема розкрита з конкретним використанням спеціальних понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики; заявлена тема розкрита не в повній мірі, зокрема не проаналізовані деякі суттєві характеристики предмету аналізу.

Робота оцінюється в 12-14 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита на

буденному(а не теоретичному) рівні; аргументація власної думки слабо пов'язана з розкриттям проблеми; опущений аналіз суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише несуттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 0 балів, якщо: робота є плагіатом, тобто коли автор скористається нечесним шляхом представлення чужих думок власними.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Підсумкова шкала оцінювання:

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про організацію освітнього процесу КПНУ (зі змінами)» введеного в дію наказом від 03.07.2024 № 79-ОД.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Рейтингова оцінка	За шкалою ECTS	За національною шкалою
90-100	A (відмінно)	Відмінно
82-89	B (дуже добре)	Добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	Задовільно
60-66	E(достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту «Світова культура та мистецтво»:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;
- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за

кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю отримав незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії, яку створюють за розпорядженням декана факультету;

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачу вищої освіти не присвоюють.

- В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)». URL: https://drive.google.com/file/d/1c--sYRfDI_iAT7L766LprKB-x9GGKaEy/view

Неформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти». URL: <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

У неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);
- підготовка конкурсної наукової роботи;
- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;
- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді.

В інформальній освіті:

- наявність наукової публікації;
- волонтерська діяльність.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Вивчення курсу передбачає використання загальнонавчаних програм і операційних систем, а також презентаційного обладнання.

13. Рекомендована література

Основна

1. Буторіна В.Б., Хоптяр А.Ю. Організація анімаційної діяльності: культурно-мистецький аспект [Електронне видання] Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. 135 с. URL : <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8645>

2. Греченко В.А. Історія світової та української культури: підручник для вищих закладів освіти К.: Літера, 2010. 480 с.

3 Гула Р.В., Передерій І.Г., Дерев'янко Л.І. Історія зарубіжної культури у схемах та ілюстраціях: навч. посіб. К.: Каравела, 2018. 262 с.

4. Климова Л. В. Світова художня культура: Навч. посіб. Х.: Видво «Ранок», 2012. 160 с.

5. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура. Київ, Центр учбової літератури, 2019. 584 с.

Допоміжна

1. Буторіна В.Б., Хоптяр А.Ю. Розвиток культурно-мистецького потенціалу дозвілєвої сфери туризму та гостинності України: управлінський аспект. Причорноморські економічні студії. 89/2024 URL: http://bses.in.ua/journals/2024/89_2024/42.pdf DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.89-40>.

2. Буторіна В.Б., Хоптяр А.Ю. Розвиток культурно-мистецького потенціалу дозвілєвої сфери туризму та гостинності України: управлінський аспект. Причорноморські економічні студії. Видавничий дiм «Гельветика». 2024. № 89.

3. Білик А., Думасенко С. Мистецтвознавство ХХ ст. Хрестоматія-Довідник. Одеса, Гельветика, 2021. 424 с.

4. Буравченкова С., Тюрменко І., Коб Є., Рудик П. Культурологія: теорія та історія культури. Центр учбової літератури, 2019. 368 с.

5. Гаврюшенко О. Історія культури : Навчальний посібник. К.: Кондор, 2004. 763 с.

6. Годж, С'юзі. Коротка історія мистецтва. Львів, Видавництво Старого Лева, 2021. 224 с.

7. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. За загальною редакцією Стівена Фартінга. Харків, Vivat, 2021. 576 с.

8. Історія світової культури: Навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Центр учбової літератури, 2010. 400 с.

9. Коневич, Ольга. Культурологія. Тернопіль, Bohdan Books, 2022. 88 с.2. Гула

Р. В., Передерій І. Г., Дерев'янка Л. І. Історія культури США : навч. посіб. Київ : Каравела, 2021. 216 с.

10. Опря І.А., Опря Б.О., Буторіна В.Б. На шляху до нової людини: туристичне дозвілля в Третньому Рейху і моделювання ідеального громадянина. Актуальні питання у сучасній науці. № 9 (39). 2025. С.979-991. DOI: [https://doi.org/10.520582786-6300-2025-9\(39\)-979-990](https://doi.org/10.520582786-6300-2025-9(39)-979-990)

11. Кордон М.В. Українська і зарубіжна культура: підручник. 3-тє видання / М.В. Кордон. – К.: ЦУЛ, 2019. – 584 с.

12. Культуротворчі виміри людини у сучасному універсумі. ЛіраК, 2019. 380 с.

13. Левчук Л., Панченко В., Шинкаренко О. Історія світової культури. Центр учбової літератури, 2021. 400 с.

14. Опря Б., Хоптяр А. Екскурсійні маршрути Кам'янця-Подільського як Складова туристичної діяльності. Економіка та суспільство. 2024. No 69. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/69>.

15. Опря, Б., Хоптяр, А., Реалізація технологій туристичної діяльності в індустрії туризму Кам'янця-Подільського: розвиток в умовах сьогодення. Економіка та суспільство, 2024. No 68 URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5028>

16. Рафальський О. О., Калакура Я. С., Коцур В. П., Юрій М. Ф. Антропологічний код української культури і цивілізації. У 2-х кн. Кн.1. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2020. 432 с.

17. Сабадаш Ю. С. Культурологія. К.: Ліра-К, 2021. 216 с.

18. Сучасна культурологія. Актуалізація теоретикопрактичних вимірів. Редактор Сабадаш Ю. С. Ліра-К, 2019. 307 с.

19. Ханко В.М. Лекції з історії мистецтва: Історія зарубіжного мистецтва від палеоліту до XII ст. – К., 2006. 204 с.

Інформаційні ресурси

1. Modern and Contemporary Art. URL: <https://www.metmuseum.org/about-the-met/collection-areas/modernand-contemporary-art>

2. Victoria Museum (Приватний музей історичного костюма та стилю Вікторії Лисенко). URL: <https://victoriamuseum.com.ua/>

3. Альманах «Культура і сучасність». URL: <http://journals.urau.ua/kis> 6. «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка». URL: <http://www.apfn-journal.in.ua/avtoram>

4. Бібліотека КПНУ ім. І. Огієнка library.kpnu.edu.ua URL: <https://library.kpnu.edu.ua/>

5. Білий Дім у Вашингтоні. Онлайн-екскурсія. URL: <https://artsandculture.google.com/partner/the-white-house>

6. Британський музей. Онлайн-екскурсія. URL: britishmuseum.org.

7. Верховна Рада України. rada.gov.ua URL: <https://www.rada.gov.ua/>).
8. Галерея Уффіці (Флоренція) URL: uffizi.it 15. Лувр. URL: louvre.fr/en/visites-en-
9. Державний історико-культурний заповідник міста Острога. URL: <https://ostroycastle.com.ua/>
10. Державний комітет статистики України. ukrstat.gov.ua URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Збірник наукових праць «Культурологічна думка» URL: <https://www.culturology.academy/>
12. Кабінет міністрів України. kmu.gov.ua URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
13. Лувр URL: <https://www.louvre.fr/visites-en-ligne/petitegalerie/saison5/>
14. Міністерство культури та інформаційної політики України. URL: <https://mkip.gov.ua/>
15. Музеї Ватикану URL: <https://www.museivaticani.va/content/museivaticani/en/collezioni/musei/tour-virtuali-elenco.html>
16. Музеї Ватикану. URL: m.museivaticani.va
17. Музей мистецтв ім. Ханенків, Київ. URL: khanenkomuseum.kiev.ua
18. Музей Прадо. URL: museodelprado.es/the-collect.
19. Музей сучасного українського мистецтва Корсаків. URL: <https://msumk.com>
20. Музей східного і західного мистецтва, Одеса. URL: museum.odessa.ua
21. Науковий журнал «Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв». URL: <http://journals.uran.ua/visnyknakkkim> 59
22. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. nbuv.gov.ua URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
23. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
24. Національний музей ім. Шептицького у Львові. URL: nml.com.ua
25. Національний художній музей України. URL: old.namu.kiev.ua
26. Платформна для самоосвіти ДІЯ.Освіта URL: <https://osvita.diia.gov.ua/>
27. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. No 1556-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
28. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. No 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>
29. Сайт віртуальних 3-D турів Discover.ua. URL: Discover.ua.
30. Сайт Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника. URL: <http://muzeum.in.ua/>
31. Сайт університету КПНУ ім. І. Огієнка kpnu.edu.ua URL: <https://kpnu.edu.ua/>
32. Стоунхендж URL: <https://artsandculture.google.com/story/mwURGp1URe8zg>

33. Україна поруч. Проект, присвячений збереженню українського мистецтва й культури. URL: https://artsandculture.google.com/project/ukraine?fbclid=IwAR3fYLYe2bKOaDQL5DaDo5Tm6SwoyVdAFRWaSI_C8li5Pr24T4GmakPpYM.

34. Український центр культурних досліджень. URL: <https://uccs.org.ua/>

35. Харківський художній музей. URL: artmuseum.kh.ua

36. Як розпочати власну справу. prometheus.org.ua URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+SYOBTU101+2023_T1